

מעדני אשר

שאלות והקירות בענייני פרשת השבוע

ז"ל ע"י מוכן "מעדני אשר" בית שמש

לעילוי נשמת זקני הרב עזריאל בן הרב מנחם שורץ ז"ל
ג.ל.ב.ע ח' חשוון ת.נ.צ.ב.ה

פרשת נח

שנת תשפ"ד

שנת 21

לממלכת התורה

מעדני אשר

גליון תקס"ז

האם נח בנה את התיבה גם בשבת קודש?

בפרשתו ו' כ"ב ויעש נח ככל אשר צוה אותו אלקים כן עשה.

ובאגרא דכלה בפרשתו כתב להגיד שבחו של נח שלא כיון בעשיית התיבה להציל את נפשו מטביעת המים הזדונים, רק עשה לקיום גזירת המלך, ויאמר עוד כי הנה נח חשב בדעתו שאין לו זכות להנצל, כי כן דרך הצדיקים שמחפשים דרכיהם ויודעים שאינם יוצאים ידי חובתם בעבודת הבורא, רק שחשב בדעתו שהש"י רוצה ברוב רחמיו להצילו במתנת חנם, וז"ש ככל אשר צוה אותו אלקים כן עשה, אבל בעצם עבודתו לא מצא לעצמו זכות שינצל, וכל זה מורה אלקים כן עשה.

יש לחקור האם נח בנה את התיבה גם בשבת או דילמא בשבת לא בנה משום שלא רצה לחלל שבת

הנה בספר שפתי צדיק בפרשתו כתב אני מסופק אם נח עסק בבנין התיבה בשבת קודש הגם שה' שובת בשבת קודש, מכל מקום לא התחייב עדיין במצוות שבת, ובנין התיבה ה' מצוה מיוחד מהש"ת אליו, גם לפי טעם המצוה כדי להוכיח אנשי דורו, אולי בשבת קודש עשה המוכשרת לכל ברי' להטות לטוב, כדמצינו שאף בהמות צריך לעבור עליהם שבת אחת בעוה"ז שעל ידי זה יהיו ראויין לקרבן אף שהמה בלי דעת כלל.

וכעין מה שכתב האור החיים הקדוש בפרשת ויחי: דלכן נשא יעקב שתי אחיות אע"פ שהאבות שמרו את כל התורה, כיון דלא היה מחויב לקיים את התורה, רק קיבלו עליהו משום חביבות המצוה, א"כ כשראה צורך גדול ותועלת לעבור על המצוה עשה כן, א"כ ה"ה בנת.

ומביא ראיה ממה דכתיב בפרשתו ח' ט' ו' י"א ותשב אליו וגו', וישלח ידו וגו', והלא אותו יום שבת היה כמאמר יונה מצאה בו מנוח, והוחיל ז' ימים משליחות א' אל הב' ואיך היה מותר לעשות כן להכניס את היונה לתיבה בשבת, הרי היה איסור העברה מרשות הרבים לרשות היחיד, וכן היה איסור צידה ואיך היה מותר, אלא על כרחך שאף שנח שמר שבת זה רק משום שקיבל על עצמו, ולא משום שציווהו ה', אם כן היות ובתיבה נצטווה לשמור על בעלי החיים, לכן על מצוות שמירת בעלי חיים הוא מצווה, ומצות זו היא עדיפה על שמירת שבת שלא נצטווה עליו, א"כ ה"ה בניית התיבה נצטווה נח לבנותה, ועל השבת לא נצטווה, לכן מיסתבר דבנה התיבה גם בשבת

ומביא תירוץ מבנו: שלא היה אז דין רשות הרבים כלל רק כרמלית כמו הים, לכן לא היה איסור לנח להכניסה לתיבה, אבל מעיר על זה: דתירוץ זה מספיק על ההכנסה מחוץ, אבל איסור צידה אין מתורץ.

יש שתירץ דלכן לא היה איסור צידה: ע"פ מה שכתב האור החיים הקדוש וז"ל וישלח ידו וגו' פירוש להיותה עיפה ויגיעה כי לא מצאה מנוח וגו' ולזה חש עליה שמא אין לה כח לעוף יותר ופירוש במים ושלח ידו חוץ לתיבה והביאה אל התיבה, ע"כ, לפי הנ"ל אתי שפיר דכיון שהיתה עיפה ולא יכלה ליכנס בעצמה ליכא בזה איסור צידה כיון דהויא ניצוד ועומד, וכדאמרין בגמ' שבת ק"ו ע"מ ב' דכשהניצוד חולה מחמת אובצנא פטור, ופירש רש"י עיפות שאינו יכול לזוז ממקומו ניצוד ועומד הוא, כך תירץ בתורת הגאון רבי שמואל משה אב"ד ויעושר נדפס בסוף ספר שפתי צדיק

איך היה מותר לנח לבנות את התיבה בפרהסיא

הרי אדם שנתמנה פרנס על הציבור אסור בעשיית מלאכה בפני רבים?

בפרשתו ו' כ"ב ויעש נח ככל אשר צוה אותו אלהים כן עשה

יש להקשות: איך היה מותר לנח לבנות את התיבה בפרהסיא הרי איתא בגמ' קידושין ע' ע"מ א', וכן קימ"ל בשי"ע ח"מ סימן ה' דאדם שנתמנה פרנס על הציבור אסור בעשיית מלאכה בפני רבים, כך מקשה בספר פניני שפע חיים ע"מ כ"ה.

איכא כמה תרוצים

א.לא היה לו מי שיעשה בשבילו כיון שכל בני דורו רשעים היו, ולכן בשביל הצלת חייו היה מוכרח לעסוק בעצמו בבנייתה, כך תירץ מרן השפע חיים זצוק"ל.

ב. ע"פ המבואר בפוסקים שלדבר מצוה וכגון עשיית סוכה מותר לעשות מלאכה ברבים, וכיון שנח היה מצווה ועושה על עשיית התיבה הרי זה כבודו לטרוח בעצמו במצות ה' וזה מה שאמר הפוסק ויעש נח, ולכאורה קשה האיך עשה בעצמו מלאכה, על זה מתרץ, ככל אשר צוה אותו אלקים כן עשה, שהרי עסק במצוות הש"ת, כך תירץ מרן השפע חיים זצוק"ל, ובענין האם מותר לרב של עיר לשמח חתן וכלה, ואין היה מותר לרבי יחזק ליהות סנדל, ואיך נסע רבי נטיעה בפורים, עיין בספר מעדני אשר חלק ג' פרשת פקודי

מעדני אשר: על עצם הקושיא הערני בני הבה"ח מרדכי אלימלך אברהם נ"ץ היכן מצאנו שנח היה פרנס על הציבור.

איך היה מותר לנח לבנות את התיבה ע"י שם בנו

הרי אין שליחות לנכרי?

הנה רש"י סוכה נ"ב עמוד ב' כתב דכהן צדק הוא שם בן נח, ונקרא חרש ויחזק חרש את צורף ויעשהו מ"א וקראו חרש על שם בנין התיבה, שבנה עם אביו.

וכן כתב שם רש"י בשיעוריהו פרק מ"א פסוק ז' על הפסוק ויחזק חרש, זה שם שהיה נפח לעשות מסמרות ובריחים לתבה.

ובצפנת פענח סנהדרין ק"ח ע"מ ב' ד"ה ואל אמה הקשה שהרי המצוה של בניית התיבה היתה על נח, וכיצד שלח את בנו שם, והרי אין שליחות לנכרי.

איכא כמה תרוצים

א.המצוה היתה המציאות של התיבה ולא עצם הבנין כמו לגבי בנין בית המקדש, לכן מהני שפיר שליחות בזה, כך תירץ בצפנת פענח סנהדרין ק"ח ע"מ ב'

ג. ע"פ שיטת המשאת בנימין סימן צ"ז דאע"ג דקימ"ל קידושין מ"א ע"מ ב' ב"מ ע"א ע"מ ב' אין שליחות לעכו"ם, ה"מ עכו"ם לישראל, אבל עכו"ם לעכו"ם מהני שליחות, לפי הנ"ל אתי שפיר דשם ונח שניהם היו להם דין בן נח לכן מהני שליחות, מעדני אשר.

מדוע אנשי דורו של נח לא האמינו לנח שהולך לבא מבול

הרי אמר דברים של טעם שהרי לבסוף בא?

יש להקשות: מדוע לא האמינו אנשי דורו של נח לנח שהולך לבא מבול, הרי אמר דברים של טעם.

נראה לתרץ: כיון שנח לבדו לא האמין שהרי היה מקטני אמנה כמו שכתב רש"י, א"כ אינו יכול להשפיע לאחרים, מי שאין בו ראת שמים אין דבריו נשמעים, לכן לא נשמע דבריו, מעדני אשר, מתוך דרשה התעוררות לרגל המצב בית המדרש המרכזי בית אבי רמה ג' בית שמש ובדרך צחות שמעתי פעם: דלקרב להש"ת אי אפשר ע"י להפחיד בצרות, רק ע"י חסד וטוב, שהרי אברהם אבינו קירב ע"י בשר בקר הכניס לתחת כנפי השכינה אפילו מי שחשב שהם ערביים, ולכן נח לאחר ש"כ יכול התיר לו הקב"ה בשר כדי שיוכל לקרב אוכל, וגדולה לגימה שמקרב.

גליון זה נודב ע"י ידידני הרב אהרן פינק שליט"א ירושלים לברכת מל טוב לאביו ידידני הגאון ר' אריה פינק שליט"א דומ"צ בעלזא בית שמש וראש כולל בעלזא בית שמש לרגל שמחת הבר מצוה לבנו היניק וחכים כמר יהושע העשיל נ"ץ יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידני העומד לימין המערכת בכל עת הגאון רבי מאיר אברהם שלוש שליט"א ראב"ד חיפה לעילוי נשמת אביו הגאון רבי שלמה בן הרב אברהם ז"ל ראב"ד ורב העיר חיפה נלב"ע י"ב חשוון תשע"ה ת.נ.צ.ב.ה

גליון זה נודב ע"י ידידני הנגיד הנכבד הגאון רבי שמואל דוד פרידמן שליט"א בארא פארק מח"ס הנפלאים שדה צופים - בדידי הויא עובדא - מצווה ועושה וכו' מגדולי המג"ש בדף היומי לרגל יומא דהלולא רבה של הגאון האדיר רבי מאיר שפירא זצ"ל ראש ישיבת חכמי לובלין מחולל רעיון העולמי הדף היומי החל ז' חשוון ת.נ.צ.ב.ה

אדם שראה קשת פעמיים ביום אחד האם מברך פעמיים?
בפרשתן ט' י"ג את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני וביני הארץ

קימ"ל אורח"ח סימן רכ"ט ס"ק א' הוואה הקשת אומר ברוך אתה ה' אמ"ה זוכר הברית נאמן בבריתו וקיים במאמרו

יש לחקור כשרואה קשת פעמיים ביום אחד או בחודש אחד האם מברך פעמיים או דיילמא רק פעם אחד

הנה במשנה ברורה סימן רכ"ט ס"ק ב' מביא בשם השערי תשובה בשם הברכי יוסף שבקשת אם ראה אותו עוד הפעם אפילו בתוך למ"ד יום חוזר ומברך, ולא דמי לכל הנך דקי"ל בהו דפעם אחת בחודש די לברוכי, דכאן הקשת שביך עליו חלף והלך לו, ודמי לברכת רעמים שמברכים בכל פעם.

והחיד"א במחזיקי ברכה סימן רכ"ט **מקשה** ואם נפשו דלמא הקשת במקומו עומד אלא הן נסתר מנגד עינינו וברעות אלקא זמנין דמתגלה לעינינו.

ומתיר: מכל מקום ראה חדשה היא, וכקשת חדש דמי, תדע דגלוי קשת להורות נתן דאיכא רשיעי, וראוי שתשרה עליהם כמי נח בקרב הארץ, ובחסד עליון זכר דבר קדשו, קשתו דרך ויכוננה לשבועתו, ועל זה אנו מברכין, ואם כן אם יום אתמול כי יעבור נתחייבו שונאי ישראל וזרחה הקשת, ובירך, ואם לקצת יומיא אחרי כן אתרמי כי גברו בארץ פשעי ישראל ח"ו ונתגלתה הקשת לרחם, ואם כן מחויב לברך דפנים חדשות באו לכאן.

וכתב בחשוקי חמד ברכות ט"ו ס"מ א' דלפי זה אולי יש לברך על כל קשת ואפילו באותו יום ואפילו לא נתפזרו העבים, כי יתכן ובנתיים גברו פשעי ישראל ח"ו ונתגלתה הקשת לרחם וא"כ צריך לברך שנית.

אולם לענין צדק שהקב"ה חקק בטבע את הקשת, כמבואר במלבי"ם פרישת נח כדי להראות בריתו ואם כן מסתבר שכל זמן שלא נתפזרו העבים, קשת אחת היא, וכך גם משמע מלשון המחזיק ברכה שכתב "יום אתמול כי יעבור וכו' ואם לקצת יומיא אח"כ וצ"ע.

עוד יש לומר: הדמשה ברורה דימה ברכת הקשת לברכת רעמים, שמברכים עליהם שנית בתוך לו' יום משום שאינם אותם שברך עליהם לראשונה, ומשמע שברכת הקשת דומה בכל לברכת רעמים, שכשם שאם ברך על הרעמים ועדיין לא נתפזרו העבים ושמע שנית, נפטר בברכה הראשונה, ואם נטהרו השמים לגמרי מעננים וחזרו ונתקדדו ושמע רעם שנית חוזר ומברך עיין סימן רכ"ט ס"ב כי גם בקשת, שאם לא נתפזרו העננים ונראתה הקשת שנית נפטר בברכתו הראשונה, ואם נטהרו השמים מעבים וחזרו ונתקדדו ונראתה הקשת שנית מברך שוב, ואפילו באותו יום.

וכן כתב בספר ברכת הבית סימן שכ"ט ס"ק י"ט שאין מברכים על קשת אחת פעמיים אף שהפסיק הרבה בראייתה, ואפילו אם היא קשת אחרת, מ"מ כל זמן שלא התפזרו העבים אינו מברך שוב, וכן אם יש שתי קשתות אינו מברך אלא על אחת שהברכה חלה על שתיהן.

איך מותר לעבוד עם בהמה הרי אבר מן החי אסור בהנאה?

בפרשתן ט' ד' אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו.

ופירש רש"י שאסור להם אבר מן החי

הנה בגמרא פסחים כ"ב ע"ב מקשה לשיטה דסבירא ליה דכל מקום שנאמר בתורה איסור אכילה זה כולל נמי איסור הנאה, והרי אבר מן החי דכתיב לא תאכל הנפש עם הבשר, ותניא רבי נתן אומר מנין שלא יושיט אדם אבר מן החי לבני נח ת"ל לפני עור, הא לכלבים שרי, ואיך מותר ליהנות ומתרצת הגמ' דאיתקש לדם, מה דם מותר בהנאה אף אבר מן החי מותר.

הנה בהגהות רבי עקיבא איגר שם הקשה קושיא נפלאה על גמרא זו: עיקר פירכת הש"ס דפסחים תמוה לי דהא ודאי לרבי אלעזר ברבי שמעון דסבר בהמה בחייה לאברים עומדת, ומיילא מוכח דאבר מן החי מותר בהנאה דמקרא מלא דיבר הכתוב **"ולא תחסום שור בדישו"** הרי דמותר בהנאה לדוש בשור, ועל כרחך פירכת הש"ס רק דלרבי דסבר דבהמה בחייה לאו לאברים עומדת ליתסר בהנאה, וא"כ דלמא הברייתא אתיא כמ"ד לאברים עומדת ומוכח מקרא דמותר בהנאה, אבל לאיך תנא דלמא באמת אסור בהנאה ואי דדחיקא ליה דלפלגי תנאי אם מותר בהנאה או לא, לפרוך בל"ז דלמ"ד לאברים עומדת בודאי מותר בהנאה מקרא כנ"ל, ומיילא גם לאיך תנא מותר בהנאה, וצ"ע.

וכן בשו"ת חתם סופר אורח"ח סימן פ"ז **הקשה:** וזה לי כעשרים שנה הקשה לי רב מופלא אחד לשיטת רש"י חולין ק"ב ע"ב ד"ה רבי דסבירא ליה דבהמה לכ"ע או לאברים או לבשר עומדת א"כ מאי צריך קרא להתיר אבר מן החי בהנאה, תיפוק ליה א"כ יהיו כל בעלי חיים אסורים בעבודה וקרא כתיב למען ינוח שורך ולא תחרוש, וכהנה רבות. **ותירץ:** אי לאו הני קראי דאבר מן החי מותר בהנאה הוה אמניא דלעולם אסור בהנאה, והוה אמניא מחשבת אוכלין שמה מחשבה דאם חישב לאולה מתה אין חייב כשאוכלה מחיים כמו דאיתא שם בגמרא, וקרא דלא תחרוש ולמען ינוח בחישוב לאוכלה מתה דאז מותרת בהנאה.

והגר"ח קנייבסקי זצ"ל תירץ: שמזה שמותר לעבוד בבהמה אין ראה שאבר מן החי מותר בנאה, משום שדוקא באכילה אמרינן בהמה בחייה לאברים עומדת, כדמשמע ברש"י חולין אף ע"ב ד"ה רבי אלעזר שכתב "דקסבר שלימה אין לך אבר מן החי גדול מזה, ובאבר לא בעינא כזית", עכ"ל, משא"כ בעבודה עמה, הרי לא שייך לעבוד רק באבר אחד, אלא עובד עם כולה ואם כן לא שמענו שיהיה בזה אבר מן החי דבאבר א"א לעבוד, כן מובא בחשוקי חמד פסחים כ"ב.

והגאון רבי יצחק זלברשטיין תירץ בספרו חשוקי חמד שם: שאבר מן החי פירושו שפירש, ולכן כשאוכל עוף שלם הרי הוא פורש מן החיים, משא"כ כשעובד עמו אין לו שם של אבר מן החי.

האם אדם צריכים לשבח אותו זה גנות בשבילו
משום דאדם מפורסם במעשיו אין צריך לשבח אותו?

בפרשתן נח איש צדיק תמים בדורותיו

פירש רש"י ז"ל יש דורשין לגנאי.

הקשו המפרשים מאחר דיש לדרוש לשבח, איך הותר לדרוש לגנאי הצדיק, כן מקשה בערבי נחל בפרשתן דרוש ג'

ומתיר: בערבי נחל: ע"פ מה דאיתא בגמ' ב"ב קס"ד ב' לעולם אל יספר אדם בשבח חבירו, שמתוך שבחו בא לידי גנותו. ויל"ד, איך אסרו חז"ל בהחלט לספר בשבח חבירו, הרי אם ירצה הלה לבלום פיו מלדבר בגנות אין כאן איסור, ונראה פשוט כי השבח עצמו הוא גנות, כי בנוהג שבעולם איש אשר חכמתו ומעשיו מסוימים בעולם וכל באי עולם מכירים כח מעשיו וחכמתו, לא יספר שום אדם בשבחו, כיון שהדבר גלוי ונראה בעליל לארץ א"צ לשבח אותו, וכשאנו רואים שמשבחים לאיזה אדם, ע"כ אין האדם ההוא איש מסוים עד שהיה אפשר להסתפק במהותו ואיכותו, אזי צריך זה לספר שבחו, וזהו כוונת רז"ל, שמתוך שבחו, ר"ל מהשבח עצמו מוכח גנותו שאינו בכל מסוים, עד שהוכרח זה לספר בשבחו, וזה פשוט, והנה לא מצינו בכל התורה שיהיה כתיב בה שבח על אדם אחד שהיה צדיק, הגם שנאמר במשה רבינו ע"ה במדבר י"ב ג' והאיש משה עניו מאד, אין זה סיפור שבחו רק סיפור המעשה, איך שמרים ואהרן דברו בו, ומשה רבינו ע"ה היה עניו ולא הרע דבר זה בעיניו, אבל לא מצינו בכל התורה שתכתוב על איזה אדם שהיה צדיק, כגון משה ואהרן ושאר הצדיקים, והיינו כי צדקת מעשיהם מסוימים אין שייך כלל לשבחם. ודרך משל, כמו שנאמר בנח א"ב אתה כו' כי אותך ראיתי צדיק לפני, הכי נמי במשה רבינו ע"ה כשנאמר לו דברים ה' כ"ה ואתה פה עמוד עמדי היה לו לומר ג"כ טעם הדבר, כי אתה צדיק יותר מכולם, אלא שאין שייך זאת לומר על משה רבינו ע"ה כי הטעם מובן מאליו, ולכן מצד ראותינו שהתורה סיפרה בשבח נח לכתוב עליו י"ט איש צדיק תמים, וכן י"א כי אותך ראיתי צדיק כו', שבח זה מביא לידי גנותו, שלא היה מסוים כ"כ, לכן הותר להם לדרוש כך, מתוך דרושו בישיבת גדולה יספחו לב בעלזא אסודו למאות בחורים פרישת נח שנת תשפ"א

סכותה לראשי ביום נשק" תהילים ק"מ

שאל מרן הרב שי"ך זצוק"ל למה מבקשים מהקב"ה
שישמור דווקא על הראש, ביום שיש מלחמה ונשק ולא על
שאר חלקי הגוף.

ותירץ: דבשעת מלחמה שרואים כל כך הרבה דם ישראל נשפך כמים, יכול חלילה להיות שאלות באמונה, אז ביקש דוד תשמור על הראש שלי שלא יהא חלילה שאלות באמונה.

כמה דברי חיזוק שנאמרו בכינוסי חיזוק לרגל המצב הנורא
א} קושיית מרן הדברי יציב זי"ע איך יכול להיות שבחודש
תשרי שהיה יום כיפור שעיצומו של יום מכפר, והיה חג סוכות
חג שרבבות ישראל קיימו מצוות בכזה חגיבות, ושמיני עצרת
ושמחת תורה אז הגיע כזה חרון אף:

ב} איך אנו מברכים בתקופה כזאת "שעשה לי כל צרכי" בזמן
שדם ישראל נשפך כמים:

ג} מדוע כשיש אזעקות רצים הילדים ליד אביהם מה יכול
לעזור עם חלילה יפול טיל לידם:

ד} מדוע שכילד קטן משחק עם סכין והאמא לוקחת לו את זה
מתחיל לבכות ואומר שהאמא רעה, הרי כל בר דעת מבין
שלוקח לו את זה רק בגלל שוהבת אותו.

ה. איזה דבר נורא הסביר מרן הדברי יציב זי"ע אחרי השואה
את הפסוק "אל תבא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חיי"

חיזוק באמונה עם סיפורים מצמררים שנאמרו בכינוסי חיזוק

בקהילות הקודש אפשר לשמוע ולהתחזק במערכת קול הלשון.

בית המדרש המרכזי "חניכי הישיבות" רמת אברהם בית שמש

בית המדרש המרכזי "בית אביי" רמה ג' בית שמש

קרית צאנז נתניה שמחת תורה לאלפי ילדים "היכל המתיתבא"
בית המדרש המרכזי צאנז בית שמש רמה ב'

משיב בהלכה

מדרור זה נדבך תערך ע"י ידידת ר' מורדכי זיסקינד הגר שליט"א - מנהגן
מושיב בהלכה שיתן ודיעת ההלכה | כל ההלכות הם מושרע ומשנה ברורה

דיעת הפרשה (כל שאלות אלו שייכים לפרשה).

- [א] חידה האם שייך שבעל חי ישמור שבת?
- [ב] חידה למי יכול להיות שאסור לאכול ביצים?
- [ג] יש לעיין האם לגוי יש דין שאסור לאבד את עצמו לדעת או שמותר לו?
- [ד] היכי תימצי שהאדם קודם לאכילת בהמה?
- [ה] חידה איזה זוג הבעל נולד בר"ה והאשה נולדה ביוהכ"פ.
- [ו] היכי תימצי שגם בישראל שייך מה שקנה עבד קנה רבו?

דיעת הלכות שבת

[ז] חידוד בדיקת בגדי השבת בערב שבת הרב שלזינגר לובש בכל שבת את הקפטן של השבת חצי שעה לפני הדלקת נרות ומתכוון לצאת מביתו לבית הכנסת בערב שבת 'בראשית' הוא יהיה חייב למשמש בבגדיו לפני יציאתו כדי לבדוק שלא יהיה בהם דבר, לעומת זה בערב שבת 'נח' הוא יהיה פטור מלבדוק מדוע? (אותם בגדי שבת, הרב שלזינגר מחמיר ואינו סומך על העירוב בעירו).

[ח] שאלה – אמירה לגוי עבור חולה. ר' מאיר סבל בשבת מכאב גב שאינו מגביל את תנועותיו, האם מותר לו לבקש מגוי שימרח לו שמן סיני מיוחד להקלת כאב הגב? מה הדין אם כאב הגב יהיה חזק, שמגביל את תנועותיו, אך אינו מפילו למשכב? מה יהיה הדין אם כאב הגב יפילו למשכב? האם במקרה זה, שמפילו למשכב, יהיה מותר לר' מאיר לומר לגוי שירתיח לו מים, שייטבול את המגבת במים החמים, יסחוט אותה ויניח את המגבת החמה על גבו? האם מותר לר' מאיר במקרה זה לבקש מהגוי שירתיח מים ויכין לו כוס קפה שחור, כדי להתחזק?

[ט] שאלה טבילת כלים בשבת. ר' נחמן עבר וטבל במזיד כלים חדשים בשבת, האם מותר יהיה לו לאכול בכלים אלה באותה שבת?
[י] שאלה טלטול מן הצד על שולחן השבת של משפ' כהן דלקו נרות השבת בתוך פמוטים של כסף בתום סעודת ליל שבת ולאחר שכבתה האש בנרות בקשה גב' כהן להוריד את הפמוטים מהשולחן כדי לערוך את השולחן לסעודת יום השבת (גב' כהן לא התנתה על כך מראש). אי אפשר לנער את הפמוטים מהשולחן שכן עלול להיגרם להם נזק. הרב כהן הציע לאשתו להוריד את המפה עם הפמוטים בתוכה וכך לטלטל אותם בטלטול מן הצד לחדר צדדי ושם לנערם במקום שלא יגרם להם נזק ואז להחזיר את המפה חזרה לשולחן כדי לערוך אותו לסעודת המחר. האם מותר לעשות זאת? הערה המפה אינה בסיס לפמוטים גם כי היא מונחת עליה חלות מלפני כניסת שבת וגם לפי האמור בסימן ש"ט בשער הציון אות כ"ד.

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה, יהיה הגרלה על שני פרסים ע"ס 500 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, יהנה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות יהנה אך ורק לפקס מערכת משיב בהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/י ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה ייכנס בעזה"ל לספר שיצא לאור בעיתון בל"ג. – שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון בעמ' ד'.

שומר שרואה מחבל שרוצה להיכנס למקום שיש הרבה אנשים האם יש לו חיוב להיכנס לספק סכנה כדי להציל רבים מודאי סכנה? בפרשתן ט' ה' ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש

יש לחקור שאלה הלכתית שנוגע למלחמה אדם שיודע שאם יהרג ימנע מהרג של רבים ויציל אותם האם יש לו חיוב ליהרג כדי להציל חיי רבים ונפק"מ לשומר שרואה מחבל נכנס אם יש לו חיוב לעצור מלפניו כדי להציל את הרבים מודאי סכנה או דילמא אין לו חיוב להציל רבים על חשבון חייו דחיך קודמים

הנה במשך חכמה פרשת שמות על הפסוק ד' י"ט לך שוב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך, כתב דאילו היו אותם האנשים המבקשים את נפשך עדיין חיים, לא היה משה צריך לילך להוציא את בני ישראל ממצרים, ואף שכל ישראל צריכים לו, עכ"ל פיקוח נפש הוא לו, ואינו צריך למסור נפשו להציל את חבריו.

ומביא ראיה: מהא דאיתא במשנה מכות י"א ע"ב ונפק ברמב"ם פ"ז מהלכות רוצח ושמירת הנפש הגולה אינו יוצא מעיר מקלטו ואפילו כל ישראל צריכין לתשועתו כיואב בן צרויה אינו יוצא משם עד מות הכהן גדול, חזינן דאפילו לתשועת כל ישראל אינו יוצא, היינו משום שאין חיוב להיכנס אפילו לספק סכנה, חזינן מכאן שאפילו לצורך רבים אין חיוב הצלה, וכן כתב בספרו אור שמח על הרמב"ם.

מעדני אשר: יש לדחות ראיה זו ע"פ מה שכתב בכלי חמדה פרשת פנחס, דכאן הוא גזירת הכתוב מיוחד שאין לכהן לצאת מעיר מקלט אפילו לצורך פקוח נפש, וכן כתב בשו"ת דברי יציב חו"מ סימן ע"ט.

והנה בשו"ת משנה שכיר ח"ס סימן כ"ט כתב דליכא להביא ראיה שמותר להכניס עצמו לספק סכנה כדי להציל את חבריו, מודאי סכנה, מאסתר שהכניסה עצמה לספק סכנה, דשאני התם דהכניסה עצמה לספק סכנה כדי להציל רבים, לכך היה חיוב, משא"כ להצלת יחיד, חזינן דיש לחלק בין יחיד לרבים, וכן כתב בשו"ת דברי יציב סימן ע"ט יוצא דיש מחלוקת הפוסקים האם להצלת רבים צריך היחיד להיכנס לספק סכנה.

וכמו דלענין רבים יש מחלוקת לענין יחיד נמי פליגי: דבכסף משנה פ"א מרוצח וכן בב"י חו"מ סימן תכ"ו והובא במנחת חנוך מצוה רל"ז, כתב בשם הירושלמי דמחויב אדם להכניס עצמו בספק סכנה עבור חבריו שהוא בודאי סכנה.

ובטעם הדבר: כתב בבית יוסף חו"מ סימן תכ"ז מפני שהלה ספק סכנה והוא ודאי, ואין ספק מוציא מידי ודאי.

אבל להלכה לא פסקינן כן: כך כתב סמ"ע חו"מ סימן תכ"ז, ובפתחי תשובה שם, משנה ברורה אר"ח סימן ש"ט דסבירא להלכה דאף בספק סכנה אין צריך להיכנס כדי להציל חבריו, דחיים של האדם עצמו קודם לחיים של השני.

וכן תמה במנחת חינוך משה רבינו ס"ק ל"ב דהלא כל מה שצריך להציל את חבריו, אין זה אלא מדינא, דלא תעמוד על דם ריעך, וא"כ במקום ספק פיקוח נפש, אינו מוזהר על לאו דלא תעמוד על דם ריעך, כמו שמותר לעבור על כל שאר איסורי תורה במקום ספק פקוח נפש, כמו שמבואר בגמ' יומא פ"ה ע"ב מדכתוב וחי בהם, וצ"ע.

האם יש איסור לתרום דם רק כדי לקבל כסף על זה משום דחובל בעצמו? בפרשתן ט' ה' ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש

מכאן ילפינן בגמרא ב"ק צ"א ע"מ ב' שאסור לו לאדם לחבול בעצמו, ומסיק בגמ' שאין ראיה מכאן דילמא כאן מיירי במיתה וילפינן משאר מקומות

יש לחקור מי רוצה לתרום דם רק כדי להרויח ממון שעכשיו אין צריכים את דמו לחולה ואין חשש פקוח נפש כגון בתורם לנכרי האם יש איסור לחבול בעצמו או דילמא לצורך ממון ליכא איסור לחבול בעצמו

הנה בפסקי תוספת ב"ק ס"ט רט"ו כתב אסור לחבול לצורך ממון, חזינן דאסור לחבול לצורך ממון, לפי זה יהא אסור להקיז כשעושהו רק רק לצורך ממון.

וכן כתב בי"ם של שלמה ב"ק ס"ט רט"ז שאסור לחבול בעבור צורך ממון.

הנה בשו"ת אגרות משה ח"ט סימן תק"א נשאל האם מותר להניח הרופאים להוציא ממנו דם להכין בעבור חולים שיצטרכו לזה כדרך הרופאים בזמננו שמכניסין דם אדם לחולים מסוכנים לרפואתם והוא באופן שאין בזה דין יצלת נפש משום שעדיין אין כאן חולה או מנינים החולים שידמנו ומי הולע אם יבא הדם הזה שיוציאו ממנו לחולה שדוחים איסורים בשבילו, אם רשאי בשביל הרויח שמשלמין בעד זה שהוא צריך להמעות.

ומסיק: בחבלה זו להוציא דם ע"פ השגחת הרופאים יש טעם גדול שלא לאסור, דהא מצינו שבדורות הקודמים היו נוהגין להקיז דם אף רק לאקולי כמפורש בגמ' שבת קכ"ט, ולכן אפשר אין לאסור בחבלה זו דהקזת דם, והרוצה להקל אין למחות בו כיון שהיא סברא גדולה.

אבל בשו"ת משנה הלכות חלק ד' סימן רמ"ה אסור לתרום דם בשביל ממון, כיון דהקזת דם חבלה הוא ואסור לחבול בעצמו לצורך ממון, אסור להשתתף בנתינת דמים בכל אופן אם לא בפקוח נפש, או שהוא לרפאותו.

